

1919 р. Спогади С.Гребенщикова - не тільки фіксація подій, але й оцінка того, що відбувалося на Сумщині, пошуки причин невдач білого руху. Доповнюють книгу вірші та неопублікована лірика військового, його статті у періодиці тих часів. Книгу роблять ще змістовнішою численні фотографії міст, де служив С.Гребенщиков (у тому числі й Сум), а також родинні світлини.

КОРНІЄНКО О.М.

Повстанський рух 20-х - 30-х рр. ХХ ст. на Сумщині: Т.1. / автор-упорядник: Іванущенко Г.М. - Суми: ФОП Наталуха А.С., 2011. - 340 с.: іл.

Повстанська боротьба з більшовиками, подібна до описаної в романі В.Шкляра "Залишенець" або у славнозвісному творі Ю.Горліс-Горського, відбувалася не тільки на Черкащині, але й на Сумщині. Про це пише у своїй новій книзі колишній директор Державного архіву Сумської області (2005-2010), історик, член правління Сумської обласної організації Національної спілки краєзнавців України Геннадій Миколайович Іванущенко. Презентація видання відбулася 29 березня 2011 року у Сумах в прес-центрі SumyNews.

Беззаперечно, нова книга Г.Іванущенка являє собою свіжий погляд на майже не досліджений період історії Сумщини, відображену в архівних документах. Збірник складається з історичного нарису, блоку документів, підбірки світлин і фотодокументів, переліку документів, розміщених у виданні, географічного та іменного покажчиків. Також подаються біографічні довідки про повстанських провідників та відповідні коментарі до документів. Видання схвалено науково-методичною радою Державного архіву Сумської області. Рецензентами виступили доктор історичних наук, професор, заступник директора Інституту історії України НАН України В.Г.Боряк і кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка О.В.Вовк.

Автор знайомить науковців з унікальними архівними документами тієї доби: газетою повстанців Глухівщини "Вольная деревня", про військові операції Української повстанської селянської армії Н.І.Махна (1919-1921), проведення повстанського селянсько-робітничого з'їзду в с.Ярославець Глухівського повіту у 1919 р., діяльність отаманів О.Дмитренка, Л.Христового, О.Коваля, П.Ващенко та інших. Окремо представлені документи, що висвітлюють соціальні виступи, пов'язані з розкуркуленням (1928-1929), хлібозаготівлею та Голодомором (1932-1933).

Робота над книгою "Повстанський рух 20-30-х рр. ХХ ст. на Сумщині" тривала кілька років. У ній досліджується боротьба українських селян, об'єднаних у партизанські загони, проти більшовиків на території області. За словами Геннадія Іванущенка, дуже часто ця боротьба була відповіддю на масові вилучення комуністами пшениці, продуктів харчування, худоби, одягу у селян. Радянська влада відповідала на невдоволення народу масовими репресіями, захопленням заручників і створенням концтаборів, які існували у Глухові та Ромнах. Причому в них утримувалися підлітки віком 14-15 років. Всього за самими скромними підрахунками у період 20-30-х років на Сумщині діяло більше 100 повстанських загонів загальною чисельністю до 50 тис. осіб. Найбільші з них очолювали Левко Христовий і Маруся Кривущенко. У виданні зібрані унікальні документи і фотографії тих років. На презентації Геннадій Іванущенко підкреслив, що ця книга є першим

томом тритомного видання, яке буде поширюватися через національно-патріотичні громадські організації.

До підготовки документів залучалися співробітники Державного архіву Сумської області, а видати книгу вдалося завдяки допомозі знаного на Сумщині мецената Ростислава Мартинюка - редактора сайту ugraina.org. Видавець Андрій Наталуха безкоштовно змакетував книгу.

Зрештою, з упевненістю можна сказати, що презентоване видання започатковує дослідження маловідомої, але вкрай важливої сторінки історії Сумщини, як складової загальноукраїнської історії.

Відеосюжет можна переглянути на веб-сайті:

<http://www.sumynews.tv/tidings/item/2243-gennadyj-yvanushhenko-prezentoval-knygu-o-sumskyyh-povstanczah.html>.

ВЛАСЕНКО В.М.

Якімова Антоніна. Українці в Болгарії: філософія історичного буття. - Софія, 2011. - 100 с.

В умовах поступової інтеграції України до європейських політичних структур, налагодження економічної співпраці з країнами континенту посилюється інтерес науковців, широкого загалу до історії тих країн, з якими Україна має давні і сталі взаємовідносини. І це природно, зважаючи на те, що у багатьох країнах Європи вже тривалий час існує українська діаспора. Саме тому науково-популярна книга Антоніни Якімової про історію української діаспори у Болгарії, українсько-болгарські політичні, економічні, культурні та наукові зв'язки є актуальною.

Видання здійснене за фінансової підтримки Почесного консула України у м. Русе Пламена Бобокова.

Відкриває книгу *“Слово до читача”* (с.3), в якому авторка коротко обґрунтовує вибір теми своєї розвідки, формулює мету та завдання роботи.

У передмові *“До 20-ї річниці встановлення дипломатичних відносин між Україною та Болгарією”* (с.4-6) Надзвичайний і Повноважний Посол України в Болгарії Віктор Кальник наголосив на важливості політичного діалогу між двома країнами, відзначив конструктивну і послідовну підтримку Болгарією євроінтеграційного курсу України, охарактеризував рівень розвитку українсько-болгарських взаємовідносин, співпрацю у рамках міжнародних і регіональних організацій (ООН, ОБСЄ, РЄ, ПАРЄ, ЦЄІ, ОЧЄС), ступінь взаємодії двох країн у вирішенні політичних, економічних, культурних та освітніх проблем української діаспори у Болгарії та болгарської діаспори в Україні.

Книга складається з 5 розділів, в яких за проблемно-хронологічним принципом викладено її основний матеріал. У кожному розділі є підрозділ, присвячений питанням культури того чи іншого історичного періоду. Наприкінці кожного розділу подано список використаної літератури (посилання). У розділі *“Передісторія. Культура X-XVIII ст.”* (с.7-17) авторка охарактеризувала початковий етап українсько-болгарських відносин - за часів Київської Русі, Першого та Другого Болгарських царств, звернувши увагу на родинні зв'язки руських князів з болгарськими монархами, таку форму культурної взаємодії, як переклади рукописної літератури (життя святих, *“Закон за съдене на хората”*, Євангеліє з Галича 1568 р.) та стародруків (*“Апостол”* 1574 р., Острозька